

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi/ Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 29.12.2022
Kabul Tarihi / Date Accepted : 29.12.2022
Yayın Tarihi / Date Published : 31.12.2022
DOI : <https://doi.org/10.51576/ymd.1226502>
e-ISSN : 2792-0178

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism.

BAŞCAVUŞ İSMAİL AĞA'NIN BESTELERİ VE MECMUA-YI GÜFTE'SİNDEN (BERLİN 3370) TESPİTLER

USLU, Recep¹

ÖZ

Makalenin konusu olan bu güfte mecmuası, nitel araştırma yöntemiyle incelendi. Güfte mecmuasının asıl yazması Berlin Staatsbibliothek Ms. Or. Fol. 3370'da bulunmaktadır. Kütüphane kaydında mecmua 210 sayfadır. 17.yüzyılda yazılmış bir eser olarak tespit edilmiştir. Daha spesifik bir tarih belirtilmemiştir. Bu makalede güfte mecmuasını yazan kişinin kim olabileceği ve yazım yılı özellikle sorgulandı. Bulunan sonuçlar arasında yazarının 1800 yılında ölen İsmail Ağa olduğu ve mecmuasını 1780'lerde yazmış olabileceği çeşitli gerekçelerle ortaya kondu. Berlin kütüphane kaydındaki 17.yüzyıla ait olduğu kaydı doğru değildir, 18.yy ikinci yarısı olmalıdır. Mecmuanın

¹ Doç. Dr. Recep USLU, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sanat Tasarımve Mimarlık Fakültesi, Türk Musikisi Bölümü, recep.uslu@medeniyet.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3849-2982>

yazım tarihinin tespitini destekleyen önemli bulgular arasında şu bulgular vardır: 1-Mecmua, Nasır Dede'nin gençliği ve Sultan III.Selim'in şehzadelik döneminde yazılmıştır, ancak 1780 yılından sonra icat ettiği makamlardan hiçbiri bulunmamaktadır. 2-Mecmuada Nasır Dede'nin cedid dediği, 18.yüzyıl ortalarına ait makamlardan eviçbuselik besteler vardır. 3-1767 yılında yazıldığı tespit edilmiş olan Hekimbaşı mecmuası ile yapılan karşılaştırmada ortak bazı bestekarların, Hekimbaşı mecmuasında çavuş iken, diğer mecmuada ağa olarak kaydedilmiş olduğu görülmüştür. Bu bulgu bize 3370 nolu mecmuanın 1767 yılından daha sonra yazıldığını göstermektedir. 4-Hızır Ağa, yeni icadı müsebba usulünü 1777 tarihli eserinde yazdı. Bu yeni müsebba usul adını Akovalı Hatem, Divanındaki bir şiirde belirtti. Bu güfte mecmuasında müsebba usulünde bir beste vardır. Böylece mecmua yazarı ile Hızır Ağa arasında bir tanışıklık ve tarih yakınlığı ilişkisi olduğu anlaşılmaktadır. 5-Bestekâr ve mecmua sahibi 1759'da ölen Ebubekir Ağa ile mecmuanın yazarı Başçavuş İsmail Ağa arasında müzik öğrencisi olmak gibi tanışıklık ilişkisi vardır. Sonuç olarak bu makale, bestekâr Başçavuş İsmail Ağa'nın Berlin güfte mecmuasının yazarı olduğunu ve 1780 yılında mecmuanın derlendiğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk müziği tarihi, Güfte mecmuası, Başçavuş İsmail Ağa, Hızır Ağa, Müsebba, Ebubekir Ağa, Hekimbaşı Abdülaziz, Sultan III.Selim.

THE COMPOSITIONS OF SERGEANT ISMAIL AGHA AND SOME FINDINGS FROM HIS THE LYRIC BOOK (BERLIN 3370)

ABSTRACT

This lyric book, which is the subject of the article, has been examined with the qualitative research method. The original manuscript of the lyrics book is from the Berlin Staatsbibliothek Ms. or. Fol. It is located at 3370. Among the first detected findings, we can count the following: It was seen that two of the 39 makams in 210 pages that make up the index of the manuscript were not recorded in the lyrics. I prepared and re-edited my article based on different findings. In this article, among the important findings supporting the determination of the writing date of the journal are the following findings: 1-Majmua was written during the youth of Nasır Dede and the principedom of Sultan Selim III, but none of the makams he invented after 1780. 2- In the journal, there are eviçbuselik makam compositions from the new makams of the mid-18th century, which Nasır Dede

called new that *cedid*. 3-In comparison with the *Hekimbaşı* journal, which was determined to have been written in 1767, it was seen that some of the same composers were registered as sergeants in the *Hekimbashi* journal while they were recorded as aghas in the other journal. This finding shows us that the journal no. 3370 was written after 1767. 4-Hızır Agha wrote about his new invention of the *musebba usul* in his work dated 1777. Hatem of Akovalı stated the name of this new *musebba usul* in a poem in his *Divan*. There is a composition in the *musebba usul* in this lyric collection. Thus, it is understood that there is a relationship of acquaintance and historical closeness between the writer of the journal and Hızır Agha. Chief Sergeant İsmail Ağa is the author of Berlin's lyric book in 3370 and that it was compiled in 1780.

Keywords: Turkish music history, Lyric book in Berlin, Composer Ismail Agha, Hızır Agha, *Musebba* rhythm, Ebubekir Agha, *Hekimbashi* Abdulaziz, Selim III.

GİRİŞ

Güfte mecmualarından müzik tarihi için yararlanmanın önemine değinen ilk müzikoloji metodolojisini sorgulayan 2001 yılındaki bildiri yayınımdan sonra, müzikolojiyle ilgilenen pek çok kişi tarafından güfte mecmuaları hakkında tez, makale, araştırma yapılmıştır. Gittikçe yükselen bir ilgi odağı olmayı hak eden güfte mecmuaları Türk Müziği tarihi için olduğu kadar, barındırdığı Arapça ve Farsça bestelerle Orta Doğu müzik tarihi için de aynı öneme sahiptirler. Bu yükselen ilginin göstergelerinden biri de genç araştırmacı Harun Korkmaz'ın hazırladığı katalog olarak görünmektedir. Hatta edebiyatçıların da mecmualar üzerinden metotlar geliştirip konuyla ilgili makaleler yazdıkları görülmüştür (Kurnaz - Aydemir 2013).

Çeşitli sebeplerle Türk müziği kaynaklarını değişik ülkelerin arşivlerinde ve kütüphanelerinde görüyoruz. Konumuz olan mecmualar edebiyatçıların da ilgisini çekiyor. Gazi Üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı Profesörlerinden Prof. Dr. Yaşar Aydemir'in bana incelemem için 2013 yılında verdiği bu mecmuanın Türk müziği tarihi açısından ne kadar önemli olabilirdi? En önemlisi de literature geçmemiş bir güfte mecmuası yazarı bir müzisyen bestekâr Başçavuş İsmail Ağa'nın var olduğunu bilemeyecektik.

Problem Durumu

Bu makale Berlin kütüphanesi yazmaları arasında bulunan bir güfte mecmuasının tanıtılması, yazarının tespit edilmesi, tarihlendirilmesi için güfte mecmuasındaki bilgilerin sistematik müzikoloji yöntemi kullanılarak incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Hatta başlığı “Bestekâr İsmail Ağa ve Berlin 3370'deki Mecmua-i Güfte'si: Türk Müziği Tarihi İçin Yeni Bir Kaynak” olarak yayınlanacaktı. Sonunda Yaşar hocamla ortak bir yayın yapacaktık. Fakat hazırladığım makale yayınlanacağı sırada Fatma Adile Başer'in 2017 yılındaki *M.Fuad Köprülü Kasım 2016 Türkiyat Sempozyumu*'nda (İstanbul 2017, s. 125-164), “Minyatürlü Bir Güfte Mecmuası” başlıklı yazısını görünce hazırladığım makalenin yayımından vazgeçtim. Mecmuanın iç ve dış tanıtımını yapan Başer, minyatürlerle birlikte mecmuanın içeriğini yayınlamıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu makale birbirinden habersiz aynı mecmua hakkında yapılan iki akademik çalışmadaki tespitlerin ne derecede örtüştüğünü, aynı konuyu farklı kişilerin yaklaşımlarıyla ortaya çıkan bilimsel tespitlerin doğruluğunu desteklemek üzere ortak noktaları özetle belirlemek, bazı farklı bulgulardan söz ederek konuya katkı sağlamak, buna ek olarak bulgular üzerinden mecmua yazarının kim olabileceği ve ne zaman yazılmış olabileceğini ortaya koymak olacaktır.

Evren ve Örneklem

Güfte mecmuaları evreninde Berlin 3370 yazması araştırmanın örneklemidir.

Makalenin planı ise önce Başer'in makalesindeki bulgular kısaca özetlenecek, sonra Bulgular: Mecmua'dan Makam Tespitleri, Mecmuada Besteci Tespitleri, Mecmua'nın Yazım Tarihi, Mecmua'nın Yazarı, Bestekar Başçavuş İsmail Ağa Kim Olabilir?, Başçavuş İsmail Ağa'nın Müzisyenliği, Başçavuş İsmail Ağa'nın Şiirleri, Mecmua-i Güfte'nin Yazım Tarihinde Son Söz: 1780 ve Sonuç başlıkları altında değerlendirilecektir.

Başer'in Makalesinden Özet

Dr. Fatma Adile Başer, Berlin Devlet Kütüphanesi, Prusya Kültürel Mirası eserleri arasında Ms.or. fol.3370 numaradaki bu mecmuayı M.Fuad Köprülü Kasım 2016 Türkiyat Sempozyumu'nda (İstanbul 2017), tanıtmıştır. Makalesinin başlığı: “Minyatürlü Bir Güfte Mecmuası” (s. 125-164). Başer, müzik tarihi için bu değerli mecmuayı ele aldığı makalesine “Musiki Külliyyatı Niteliği ile

Güfte Mecmualarına Bakış” başlığı ile giriş yapmıştır. “1.Eserin şekil özellikleri, 2-Yapısal içerik, 3-Mecmuadaki minyatürler (6 minyatür), 4-Mecmuada yer alan besteciler ve eserleri (74 besteci ve bestecileri belirtilememiş eserler), 5-Güfte Mecmuası’ndaki Mûsikî Unsurlarına Dair Sayısal Tespitler (makamlar ve müzik biçimleri, usuller ve müzik biçileri) ile sonlanmaktadır. Daha sonra kaynaklar listesi verilmiştir.

Başer’in incelemesinin sonuçlarını sistematik müzikoloji yöntemiyle özetlersek mecmuanın incelenmesiyle eserde 36 makam, 23 usul, müzik biçimleri 3 kar, 263 beste, 7 nakış, 229 semai, 27 nakış semai, 7 şarkı, 1 ayin, 11 adsız olmak üzere toplam 548 eser mevcuttur. 36 makamın listesi için Başer’in makalesine bakabilirsiniz.

Makalede, tablonun dışında “Yapısal içerik” başlığında sayısal olarak “36 adet makam”, “547 güfte”, “24 farklı usul” diye bahsedilmiştir. Sadece sünbüle makamında eser kaydedilmemiş olduğundan söz edilmiştir. Fasıl başlarında yer alan beyitler için “Mecmuada her bir fasılın başında ilgili makamın adının geçtiği beyitler xxx şiiirlerinde Sâmi mahlâsını kullanan Arpaeminizâde Mustafa Efendi’ye (ö.1734) aittir” der.

Güfte mecmuasının yazılış tarihi konusunda “Yapısal içerik” başlığında Başer “Saray’da kaleme alınan bir eser olmasına rağmen, bestekâr sultan, III. Selim’in adının hiç geçmemesi, eserin yazılış döneminin III. Osman (1754-1757), III. Mustafa (1757-1774) saltanatına tesadüf ettiğini göstermektedir” görüşünde olduğunu belirtir. Bir başka yerde “Eviçbüselik ve Şehnazbüselik fasılları ise manzumenin yazılmasından daha sonra ortaya çıkan makamlar olduklarından, adları beyitlerde geçmemektedir. Bu makamlara ait fasıllar, adları başlık yapılarak açılmıştır. Bu durum Mecmua’nın XVIII. yüzyılın ikinci yarısında yazıldığını göstermektedir” der.

Mecmua sahibi konusunda yine aynı yerde “Bestekâr adları ve genel olarak Mecmua’daki tezyinî ve estetik özellikler, mecmua sahibinin sarayda görevli bir nakkaş ve mûsikîşinas olduğu intibâmı kuvvetle vermektedir” kanaatini belirtir.

BULGULAR

Bu bölümde mecmuayı incelemenin sonucunda elde ettiğim bilgi, tespit ve tahminlerimi, bu makalenin bulguları bölümde yazmaya çalışacağım. Mecmuadaki makam, usul, beste sayısı, müzik biçimlerinin sayısal değerler konusuna fazla eklenecek bir şey yok. Bu değerler bazen sehven bazen dikkatten kaçması gibi bir-kaç sayı fark edebilir. Nitekim bununla ilgili birçok örnek var. Makalede özellikle önemli gördüğüm makam adları, yazım tarihi, bestekâr adları, bestekâr hakkındaki bilgilere

katkıları olacaktır.

Mecmuadan Makam Tespitleri

Mecmuanın incelenmesi sırasında gördüğüm üç makam Başer'in listesinde yer almamaktadır. Yukarıdaki makamlar listesinde mecmuada gördüğüm hüzzamdan sonra 1-uzzal; şehnazbuselikten sonra 2-gerdaniye; segâhtan sonra 3-maye makamları Başer'in makamlar tablosu listesinde görünmüyor. Uzzalda eser kaydedilmemiştir. Bunlarla birlikte mecmuada bulunan makam adı sayısı 39 etmektedir. Buna ilave olarak benim incelediğim mecmuadaki rast faslının birinci sayfası eksikti. Bu eksiklikten makalede bahsedilmemektedir.

Mecmuadan Besteci Tespitleri

Mecmuada adları görülen besteciler Başer'in alfabetik verdiği sırayla besteciler ve besteleri hakkında verilen bilgiler hemen hemen aynı sonuca varılmıştır. Ulaştığım farklı bulgulardan bahsedecek olursak, alfabe sırasıyla:

Ahmed Çavuş Ağa Seyyid merhum 6 adet bestesi ile tespit aynıdır. Hayatı hakkında yapılan araştırmada *Sicill-i Osmani*'de 1760'larda hayatta olan bir Seyyid Ahmed Ağa'dan söz edilir. Vardakosta Seyyid Ahmet Ağa 1794'te öldüğü bilinmektedir, bununla birlikte aynı kişi olup olmadığını tespit için bestelerinin karşılaştırılması lazımdır. Ahmed Na'na'nın bestes 5 adet (Başer'de 4 bestesi sıralanmıştır),

Ali Ağa Na'lçe ve Na'li, 15 adet bestesi tespit edilmiştir. Başer'de 12, Ali Ağa Na'li ile diğer Na'li 2 adet birbirinden ayrılmış, belki Na'li Atik 1 adet bestesi ile bunlardan biriyle aynıdır. Yine Ali adını taşıyan Rikabdar Ali Ağa'nın 1 adet (Başer'de 2), Ali Kudumi Derviş'in 1 adet (ö.1714, Başer'de 3), Ali Hâce'nin 2 adet (XVII. yy başı; Başer'de 1).

Bekir Ağa-Ebubekir Ağa Çavuş 97 adet (ö. 1759); Başer'de verilen listede, mecmuada iki farklı Bekir Ağa ve Ebubekir Ağa Çavuş olduğu göz ardı edilmiştir, hepsi tek bir kişinin bestesi gibi listelenmiştir. Bu durumda Esad Efendi'nin bahsettiği Ebubekir Ağa ile bu mecmuada adı geçen Bekir Çavuş Ağa farklı kişiler olmalı sonuçta, XVIII.yüzyılda bestekar en az iki Bekir Ağa vardır, ikincisini Ebubekir Çavuş Ağa şeklinde ayırmak gerekmektedir.

Bu paragrafta bestelerinin toplam sayıları, üç-beş sayı farklı olanları alfabetik sıra ile ve bazen farklı bilgilerle bir arada bestekar tespitleri vereceğim: Farklı vefat tarihi görüşüm itibariyle dikkat çekmek istediğim Dilhayat'ın ölümü 1785? yılı sonrası olmalıdır. Hâce 7 adet (Başer'de beste

sayısı Hacı Abdülkadir aynı sayıda olmakla beraber, mecmuada Abdülkadir adı geçmemektedir); Hafız 36 adet (Başer’de Hafız Post-Çelebi 33 adet); Haham 6 adet (Başer’de adı Haham Nihavendi Musi ö.1760?, 5 adet); Hasan Ağa Burnaz Enfi 7 adet (ö. 1729?; Başer 9 adet); Hasanefendizade 5 adet (ö. 1729?; Başer’de, Hasanefendizade Ahi Çelebi, 8 adet); Hüseyin Ağa Cemmal (deveci) 5 adet ile aynı beste sayısı olmakla beraber, ölüm tarihi için tahminim, 1767’de eserini yazmış olan Hekimbaşı zamanında “ağa” olduğuna göre tahmini ö. 1780? sonrası olmalı. İbrahim A’ma 2 (XVII. yy; Başer 3 adet); İbrahim Çavuş Ağa Atık 3 adet (ö. 1740?, Başer 4 adet); İbrahim Çavuş Ağa 10 adet (1790’larda vefat ettiği tahmin edilmektedir; Başer’de İbrahim Çavuş Ağa Kürkçüzade İbrahim 6 adet); Küçük İmam/ İmam Sağır 9 adet (veya Kuçek İmam; Başer’de 12); Küçük Müezzın 2 adet (ö. 1717?, Müezzın Çelebi ile aynı olabilir; Başer’de 1); Mustafa Tab’i Ağa Müezzın 8 adet (Başer’de 7 adet), Çömlekçizade Receb Çelebi 18 adet (ö. 1701; Başer Çömlekçizade 2, Taşçızade 18); Taşçızade Receb 1 adet (ö. 1690); Salih Çavuş Ağa Küçük 2 adet (Başer’de 1), Seyyid Nuh 4 adet (ö. 1714?; Başer’de 3), Tosunzade 10 adet (ö. 1715?; Başer’de 9), Yekçeşm girftzen Derviş Hüseyin 3 adet beste sayısı ile aynı fakat Sicil’de 1760’larda hayatta olan Yekçeşm Hüseyin Ağa’dan söz edildiğini ilave etmek gerekir; Kürkçü Zaharya 10 adet (ö. 1790 sonrası; Başer’de 8). 14 adette bestecisi bilinmeyenler.

Başer’de bestekâr olarak Koca Baba? ve Koz/kaz? adları okunamamış iki besteci var; Bunlardan Koca Baba lakabı bestekâr Haznedar Ahmed Ağa’nındır. Bütün bunlar dışında benim listemde birkaç kişi daha var: Derviş Ali 2 adet (ö. 1758); Hasan Çelebi 5 adet; Hasan Efendi 1 adet; Müezzın İsmail Ağa 1 adet; Bursevi İsmail Ağa 2 adet (ö. 1724); Suzan Ahmed’in 1 adet müzik eserleri kaydedilmiştir diye tespitte bulunmuşum. Son olarak biraz sonra üzerinde ayrıntılı durulacak Başçavuş İsmail Ağa’nın besteleri konusunda da farklı sonuçlara ulaştığımız.

Yazım Tarihi Problemi

Güfte mecmuasının yazılış tarihi konusunda Başer, “XVIII. yüzyılın ikinci yarısında, III.Mustafa (1757-1774)” ve “III. Selim’in adının hiç geçmemesi” ile görüşünü “XVIII. yüzyılın ikinci yarısı”nda yazılmış olabileceği kanaatini belirttiği görülür. Burada bahsedilen XVIII. yüzyılın ikinci yarısı 1750-1799 yılları olarak uzun bir süredir. Başer, mecmuanın yazılış tarihi için bu sürenin sonunu 1774 olarak belirlemiş görünüyor. Bence burada III.Selim’in 1774-1789 yıllarındaki kafes hayatında güçlü bir müzik eğitimi aldığı, etrafında müzisyenlerin bulunduğu süre de göz önünde bulundurulmalıdır.

Yine aynı konuya bağlı olarak mecmuadaki eviçbuselik, şehnazbuselik makamlarının mecmuada bulunması da dikkat çekicidir. Başer bu makamı Sami'nin şiirinde olmadıkları için fasıl başlarında beyitlerin bulunmamasına açıklık getirmiştir. Arpaeminizâde Mustafa Efendi şair Sami'nin (ö.1734) ölüm tarihi sonrası düşünülmüştür. Bu durumda makamların icatları 1734-1774 arasında olabileceği ihtimal dahilindedir. Özellikle eviçbuselik makamını Abdülbaki Nasır Dede, 1774-1789 yıllarındaki şehzadeligi de dahil III.Selim'in hayatında içinde bulunan sürede icat edilen makam olduğunu “cedid” diyerek belirtmiştir. Eviçbuselik makamının icat edildiği tarih mecmuanın yazıldığı tarihin belirlenmesine yardımcı olacaktır, yoksa makamların icat edildiği tarihte mecmua yazılmıştır anlamına gelmemektedir (Eviçbuselik konusuna tekrar değinilecektir). Nasır Dede'nin ve Hızır Ağa'nın bu makamlar hakkındaki şahitlikleri mecmuanın yazım tarihini 1774'ten sonrasında aramak gerektiğini düşündürmektedir.

Mecmuanın Yazarı

Güfte mecmuası yazarlarını tespit etmek hatta tahmin etmek, bir tahminde bulunmak müzik tarihinin en zor taraflarından biridir. Bu tahminler kişisel görüşler halinde ileri sürülür, sonra kabullerle yayılır. Hafız Post güfte mecmuası gibi. Yazmada mecmua yazarına ait herhangi bir yazılı kayıt olmamasına rağmen, Hafız Post mecmuası oluşu, yazmanın yazım tarihi bulgularının uygun olması halinde eserde Hafız Post güftelerinin çoğunlukta bulunması karinesinden yola çıkılmıştır. Mecmuanın yazarı konusunda Başer özel bir isim belirtmemiş, yazarın “mecmua sahibinin sarayda görevli bir nakkaş ve mûsikîşinas” biri olabileceğini tahmin eder.

Elimizdeki mecmuada Başer'in tablosundaki tespiti ile iki bestekârın sayısal olarak besteleri diğerlerinden fazladır. Bunlardan biri Ebubekir Ağa, diğeri ise Başçavuş İsmail Ağa'dır. Ebubekir Ağa'nın güfte mecmuası ayrıca var olduğu bilindiğine göre bu mecmua, onun desteklediği bir bestekar olarak Başçavuş İsmail Ağa'nın olması yüksek ihtimaldir. Başer'in listesinde görüldüğü üzere mecmuada 100'den fazla bestesi kayıtlıdır (benim tespitime göre 70). Başer'in tablosundan İsmail Ağa'nın dört adet şiiri bestelenmiş görünüyor. Besteledikleri arasında eviçbuselik gibi yeni icat makamda bestesi de vardır. Giriş paragrafında belirttiğimiz kurala göre bu mecmuanın tertib edeni en çok bestesi bulunan İsmail Çavuş Ağa'dır diyebiliriz.

Burada dikkatle üzerinde durulması gereken konu mecmuada güfte başlarındaki İsmail Ağa kayıtları her zaman aynı değildir. En az dört İsmail Ağa görülmektedir: Sazkar İsmail Ağa, Müezzîn İsmail Ağa, Bursevi İsmail Ağa, İsmail Başçavuş Ağa. Güftelerin üzerinde “Başçavuş”

kelimesinin gösterdiğine göre yazarın bunları bilinçli yazdığı düşünülebilir, dolayısı ile bu kişiler aynı kişi değiller. Bu durumda yazarın kimliğini ortaya çıkarabilmek için biyografi kaynaklarından İsmail Ağa'ların araştırılması gerekmektedir.

Bestekâr Başçavuş İsmail Ağa Kim Olabilir?

Elimizde ismi bulunan Başçavuş İsmail Ağa kimdir? XVIII.yüzyılda yaşadığını tahmin ettiğimize göre kim olduğunu anlayabilmek için Osmanlı döneminin biyografi kaynakları üzerinden aradık. Türk müzikolojisi biyografi kaynaklarından Mehmet Süreyya Bey'in yazdığı Sicill-i Osmani'de bir kaç adet "İsmail Ağa" vardır, bunların içinde en uygunu "İsmail Ağa, Başçavuş iken Safer 1203'de (Kasım 1788) cebecibaşı oldu (yani Ağa oldu). Azilden sonra 1 Ramazan 1214'de (27 Ocak 1800) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur" (Mehmet Süreyya 1988: I, 374) kayıdır. Doğum tarihi verilmemiştir, ortalama 60-65 yaş tahminine göre 1630'larda III.Ahmed'i tahttan indiren isyan sırasında doğmuş olduğunu, saraya 1640'larda Enderun'a alınmış, Hekimbaşı güfte mecmuasını yazmadan biraz öncesinde çavuş olmuş olabileceği varsayılabilir. Burada bahsedilen İsmail Ağa'nın biyografisine başka bir yerde rastlanılmamıştır.

Esad Efendi'nin *Atrab*'ında adı geçen bestekar Edirne Hasköylü İsmail Ağa ile aynı olması mümkün değildir. Bunun sebebi Edirneli İsmail Ağa, Esad Efendi'nin *Atrab* adlı eserini yazdığı 1729 yılında zaten "ağa" idi (Esad Efendi 2015: s. 39-40), oysa makalenin konusu olan İsmail, Hekimbaşı güfte mecmuasındaki kayıtlara göre eserini yazdığı 1767 yıllarında "çavuş", daha sonra "ağa" olmuştur.

Elde ettiğimiz bilgileri uyarlırsak Başçavuş İsmail Ağa güfte mecmuasında zaten dört farklı İsmail Ağa'nın bestelerini, sonuncusu olan kendisinin birçok bestesini kaydetmiştir. Güfte mecmuasında Sazkar İsmail Ağa (Hekimbaşı mecmuası zamanında ağa), Müezzini İsmail Ağa (III. Ahmed'in müezzini olabilir, onun bir şiirini bestelediği Hekimbaşı mecmuasında kayıtlıdır), Bursevi İsmail Ağa olmak üzere İsmail Ağa'ların besteleri vardır. İsmail Ağa olarak bilinen dördüncü besteci Başçavuş ifadesiyle kayıtlı kendisidir. Güfte mecmuasının yazarı olan besteci Başçavuş İsmail Ağa, sadrazam Halil Hamit Paşa'nın 1785'te azlinden ve idamından sonra, 1788'de "cebecibaşı" olan ve muhtemelen 1789'da III. Selim'in padişah olmasından önce saraydan ayrılan, bir sebeple uzaklaştırılan/azledilen kişi olabilir.

Dikkat çekici birkaç tespiti de burada belirteyim:

Güfte mecmuasındaki minyatürlerin Metin And tarafından Tasvir Dönemine geçişin örnekleri

olarak değerlendirilmesi mecmuanın Abdülhamid zamanında yazıldığını göstermektedir. Minyatürler, bestecinin Abdülhamid'in çevresinde bulunan müzisyenlerden biri olduğunu desteklemektedir.

Eserini yazdığında 6 adet bestesini yazdığı Seyyid Ahmed Çavuş Ağa'dan merhum diye bahsetmesi, Vardakosta Seyyid Ahmed Ağa aynı kişi olsa bile, merhum kelimesi tanıştığını gösterir, mecmuayı yazdıktan ve 1794'te ölümünden sonra kelimeyi mecmuaya eklemiş olabileceği ihtimalini de göz önünde bulundurmalıdır.

Eserini yazdığında Tahir Ağa, Numan Ağa gibi Şehzade Selim'in etrafında bulunan cedit ekolü bestecilerden hiç birinin beste kaydı yoktur. Başçavuş İsmail Ağa'nın mecmuasında III.Selim'in bestelerinden hiçbiri yokken, III.Selim'in güfte mecmuasında Başçavuş İsmail Ağa'nın altı bestesi vardır. Aşağıda yer alan besteleri listesinde görebilirsiniz.

Eserini yazdığında Dilhayat Kalfanın eserleri vardır.

Minyatürlü olan güfte mecmuasından çıkarılan bilgilere göre Başçavuş İsmail Ağa besteciliğe "çavuşluk" döneminde başlamıştı. Farsça biliyor, Farsça güfteli nakışları var, ayin kaydetmiş. Çavuş olduğu sıralar, 1740'lerden sonra olmalı. Hekimbaşı mecmuasında besteleri kayıtlı "İsmail Çavuş", artık acemilikten kurtulmuş, 1767'lerde "çavuş" olmuştu. O, Hekimbaşı ve o dönemin bestecilerinden Kemani Hızır Ağa ile tanışıyordu. Hekimbaşı güfte mecmuasında da besteleri kayıtlı olan Hüseyin Cemmal Ağa'yı yine bu tarihlerde tanışmış olabilir.

Hızır Ağa eserini 1777 yılında yazdığı tahmin edildiğine göre, İsmail Ağa, tam da bu sıralarda "Başçavuş" olmuş olabilir. Güfte mecmuasını yazdığı sıralarda "Ağa" idi ve kendi bestelerinin çokluğuna göre, diğer bestelenmiş güfteler için şu sonuç ortaya çıkmaktadır: Başçavuş İsmail Ağa, kendi bildiği eserlere mecmuasında yer vermişti.

Kendisinden sonra en çok bestesine yer verdiği bestekar "Ebubekir Ağa" (ö.1759) ile tanıştıkları anlaşılmaktadır, hatta onun müzik anlamında öğrenciliğini yapmış, desteğini almış biri olabilir. Haznedar Ahmet Ağa'yı yaşlılığında tanıdığı için onu "Koca Baba" olarak kaydetmiştir. Sarayla yakınlığı bilinen şair Süleyman Dâniş'den² şiirler bestelemiş olması hem tanıştıklarına hem de şair

²Şair Süleyman Dâniş'in hayatını kaleme alan yazılarda görülmeyen bazı tespitlere burada yer vermek gerekir. Dâniş'in annesi III. Ahmed'in oğlu Şehzade Mehmet'in (d1714-ö.1756) sütanesi olmuştu. Annesi şehzade Mehmed'e sütanne olduğuna göre 1714 tarihlerde doğduğu anlaşılan Süleyman Dâniş'in 15 yaşından sonra ziyaret ettiği ve danıştığı, 1730'dan sonraki yıllarda tanışmış olduğu Akovalı Hatem'in teşviki ve Daniş mahlasını vermesi ile şiir yazmağa devam etmiş olabileceğine işaret eder. İsmail Çavuş Ağa ile arkadaşlık edip bestelemesi için şiirlerini paylaştığı 1750'ler onun şiirde verimli olduğu zamanı gösterir. Dâniş, şiirlerini bestelemek için Başçavuş İsmail Ağa'dan başka Şehzade Selim (III.), Dilhayat ve Bekir Çavuş Ağa'ya vermesi aralarındaki dostluğu göstermesi

Dâniş'in çevresiyle ortak müzisyen tanıdıklarına işaret etmektedir.

Bestekâr Başçavuş İsmail Ağa'nın Ölümü: III. Selim padişah olduğu sırada, 1789'larda azledilen Başçavuş İsmail Ağa, azlinden bir yıl sonra 1800 yılı ilk ayında ölmüş ve Haydarpaşa Mezarlığına defnedilmiştir (Mehmet Süreyya, 1988: I, 374). Bütün bu incelemeler sonucunda Bestekar Başçavuş İsmail Ağa'nın doğum tarihinin Hekimbaşı'nın mecmuasını yazdığı varsayılan 1767'den 20-25 yıl öncesi hesaplanırsa, yaklaşık olarak Başçavuş İsmail Ağa'nın 1740'larda doğduğu söylenebilir. Enderun eğitiminin III.Mustafa (1757-1774) zamanında geçmiş olması gerekir. III. Mustafa zamanının sonlarında bestekârlığa başlamış, I. Abdülhamid'in (salt.1774-1789) zamanında devam etmiş, bestelerinin çoğunu bu mecmuasına kaydetmiştir. Başçavuş İsmail Ağa, 1740? - 1800 arasında hayat sürmüştür, 18.yy ikinci yarısının bestekârı demektir.

Başçavuş İsmail Ağa'nın Müzisyenliği

Bestekar Başçavuş İsmail Ağa'yı meşhur eden bestesi, güftesi Süleyman Dâniş'e ait olan mahur makamındaki müstezadlı bestesi olduğu anlaşılmaktadır: Yâre nazar-ı rağbete şâyân nelerim var/ Söylenmesi müşkül (Hekimbaşı- Kılıç, 2013: s. 378). Hekimbaşı mecmuasında kayıtlı bu bestesi 1765-67'lerde kendisini meşhur etmişti. Aynı metodu takip ederek 1765 öncesine tarihlenen ilk yaptığı diğer besteleri tespit edebiliyoruz, bunların bir kısmı Berlin yazmasında da kaydedilmiş. Aşağıdaki listede hem Hekimbaşı hem de Berlin yazmasında olan besteleri karşılaştırılmış, sadece Berlin'de olanlar (Berlin), sadece Hekimbaşı mecmuasında olanlar (Hekimbaşı); her iki mecmuada olanlar için (Hekimbaşı+Berlin) rumuzları ile belirtilmiştir. Suiçmez'in (2013) çalıştığı güfte mecmuası, her ne kadar 18.yy'ın ilk yarısında yazılmış olduğu tahmin edilmiş olsa da karşılaştırma sonucunda İsmail Çavuş'un "ağa" olduktan sonrasında, yani 18.yy son çeyreğinde yazılmış olduğu anlaşılmıştır (Uslu, 2015: 466). Ayrıca 1774 tarihli Hafız Abdülbaki'nin ve 1799 yılında yazıldığı öne sürülen III.Selim güfte mecmuaları ile de karşılaştırma yapılmıştır. Az da olsa bazı bestelerinin Hekimbaşı mecmuasında İsmail Çavuş, III.Selim mecmuasında İsmail Ağa başlığı altında ortak olduğu görülmüştür. Bu dört güfte mecmuasından elde edilen şair ve bestekar İsmail Baş/Çavuş Ağa'nın (ö.1800?) besteler listesi aşağıdaki gibidir:

1. Aç sîne-i nesrînini cânâ germekden, buselik semai (Berlin).
2. Açılır sûzeş şevkimle deyu ol gül-i nâz, mahur semai güfte Hıfzi (Berlin).
3. Aşkım ile hâk oldu giryânım efendim, ısfahan, Semai (Suiçmez, s. 45)
4. Âteş-i bi-dil ez ger mey in merhale dârem, bayati semai (Berlin).

---

açısından önem taşımaktadır. Süleyman Dâniş, 1775'te ölmüştür (Birgören, 2005: 36).

5. Beni bend etti mest edüb kemend-i kâkül-i hoş bû, ısfahan semai (Berlin).
6. Beni sâyen gibi üftade iden serv ü bâzsin, bestenigar semai, güfte ve beste (Berlin).
7. Beni sermest-i la'l-i dilrübâ dirlerse, hicaz çenber beste (Berlin).
8. Bilmedim kadr-i visâl-i yâri, bayati nakş semai (Berlin).
9. Bir çiçekci kuzusu aldı beni gayetde, semai şarkı, güfte Rahmi (Berlin yok);
10. Bir dil ki hemişe suzinur hâk-i irak, hafif beste (Berlin).
11. Bir kez nihân o şuhla kerem-i ülfet olmadık, seghah hafif beste (Berlin).
12. Bir meh-i hûrşîd-i ruhsârın gönül şeydâsıdır, nühüft, devrirevan, güfte Mahir (Hekimbaşı)
13. Bir nâzile sad âkili mecnûn eyler, hüseyini muhammes beste (Berlin).
14. Bir zâlîme düşdü dil-i şûrîdeki âh, eviç, semai (Hekimbaşı);
15. Bizi mikras-ı gamzenle kesüb biçdik, bayati muhammes beste (Berlin).
16. Bu cevri yeter etme aman cânıma geçdi, irak semai (Berlin).
17. Bu kasrın etti meftun âlemi, neva semai (Berlin).
18. Budur eyhâm-ı olunan lezzet-i güftârındır, arazbar beste (Berlin).
19. Burc-ı germde ol meh-i yek söylerim, nühüft semai (Berlin).
20. Cânâ dime beyhude imiş âşıkın âhı, neva semai müstezad (Berlin).
21. Cânım diyerek sineye çekseydim, acemaşiran darbeyn beste müstezad, güfte Dâniş (Berlin).
22. Cefâ-yi tâli-i nâ-sâz-kârı benden sor, buselik semai Güfte Nedim (Hekimbaşı+Berlin).
23. Cûy-i bir pây-i melâhet mevc-i fitne, hüseyini zencir beste (Berlin).
24. Cûyân-ı sirişkim o şehin bezmine, muhayyer Semai (Berlin).
25. Dem ü halin düşürüp gitmiş dem-â-demcesine, hüzzam, semai (Hekimbaşı);
26. Deme güzeller için resm-i nâzı bilmezler, buselikaşiran semai (Hekimbaşı+Berlin);
27. Dem-i vaslın düşürüp iş-i de-mâ-demcesine, hüzzam çenber (Hekimbaşı+Berlin; III.Selim);
28. Dem-i visâl o şuha itâbi neylersin, şehnaz yürüksemai (Berlin; III.Selim Kara İsmail; Haşım Bey).
29. Derdile yine eşkimi ceyhun ettin, hicaz sakil beste (Berlin).
30. Dil hasretkeş didârına rahm et, humayun devrirevan beste (Berlin).
31. Dil verdim ânın zülfüne tûl-i emel aldım, bayati semai (Hekimbaşı+Berlin);
32. Dil zevk-i gamm-ı aşkı tamâm eylemek ister, bayati remel beste (Hekimbaşı+Berlin+Suiçmez, s. 87; 1774 Abdülbaki);
33. Dilber-i âşıkın ile aklıma hey hey geliyor, acem beste (Hekimbaşı);
34. Dolanam şem'ine pervâne gibi ben senin, hicaz, yürük semai (Hekimbaşı; III.Selim; Haşım Bey);
35. Endîşe-i sahbâ-yı lebin meşrebimizdir, neva semai güfte Rahmi (Hekimbaşı+Berlin+Suiçmez, s. 68; aynı eser Suiçmez mecmuasında İsmail Ağa);
36. Esir-i hicr-i bezm-i vuslatin yad etmesin, muhayyer çenber beste (Berlin).
37. Esir-i hüsnün hasret etme didar, eviç beste usuleş ne reftar (Berlin).
38. Esrar-ı hattınla dili medhuş idebilsem, saba beste usuleş müsebba (Berlin).
39. Etsün gehi nevâzeş uşşâk, humayun aksak fahte beste (Berlin).
40. Ey aklım alan dilber-i mümtâz-ı cihânım, acemaşiran semai (Berlin).
41. Ey dil ne aceb giryeni efvân etdin, hüzzam semai (Hekimbaşı+Berlin);
42. Ey dil-huş-ı zülf-i dilârâmı idersin, buselik semai (Berlin).
43. Fasıl-ı güldür idelim geşt-i çemenden çemene, rahatülervah zencir beste (Berlin).
44. Fer verir sahbâyâ la'lin bâde hâr oldukça sen, uşşak devrirevan (Hekimbaşı);
45. Figan kim hasıl-ı ümidi dest-i bade, düğah çenber beste (Berlin).

46. Figanım hep şikenc-i kakül hatır-ı şikendendir, buselikaşiran_darbeyn beste (Berlin).
47. Fikr-i hattıyla ruşen olur, bayati semai (Berlin).
48. Gâhi idesin kar nere nale u vahı/ Sevmek mi seni can, şehnaz hafif beste (Berlin).
49. Gâhi ki eder turreşi, uşşak nakış semai (III.Selim)
50. Gam-ı firâka düşelden figan-ı zârın ile, buselik semai güfte ve beste (Hekimbaşı+Berlin);
51. Gel ikimiz bir olup gülşene revân olalım, mahur semai (Berlin).
52. Gider karar-ı dilim ruy-i yar-i gördükçe, acemaşiran semai güfte Dâniş (Berlin).
53. Gönül virdim o şuha bi-bahane, bayati sofyan şarkı (Berlin).
54. Görmeyeli şûh-ı şivekârımı, hicaz, semai (Hekimbaşı);
55. Güftar-ı femin İsa-yı Meryem bile, hüseyini semai (Berlin).
56. Gül busesiyle didelerim eşk-i, nühüft semai (Berlin).
57. Gülberg-i rûy-ı dilber bir nev-civânda olmaz, muhayyer semai güfte Dâniş (Hekimbaşı+Berlin);
58. Gülçide-i ruhsârına müjde ne verirsin, eviç maa-buselik semai (Hekimbaşı+Berlin);
59. Gül gonca lebin raz-ı nihan etme efendim, babatahir semai (Berlin).
60. Gülşen-i hüsnünde hezârın sevdim, hicaz, semai güfte ve beste (Hekimbaşı+Berlin);
61. Hâl-i siyeh ki gerden-i nâzik terindedir, düğah semai (Hekimbaşı+Berlin; Haşim Bey İsmail Efendi);
62. Handeler ile açıl güller gibi ey gonça fem, neva muhammes (Hekimbaşı+Berlin);
63. Hasta derd-i aşk-ı hicranım/ Mübtelayı cefa-yı cananım, bayati nakş semai (Berlin).
64. Hata mı eyledim dil-i hasta dermanın oldumsa, buselikaşiran semai (Hekimbaşı+Berlin);
65. Hayf kim ruyine bir kerem-i nigah eylemedim, segah, semai (Berlin).
66. Hemen def'-i humâr-ı kîne etsin bî-melâl olsun, mahur semai (Hekimbaşı+Berlin);
67. Hemrâz eder adüvleri hoş hal ider yürür, bayati hafif beste (Berlin).
68. Her şûh-ı nâzenin ki giriftârı olmaya, irak hafif beste (Hekimbaşı+Berlin);
69. İşve ve nazı güzel matla'-ı ebrune güzel, babatahir çenber beste (Berlin).
70. Kaçan bûs-i lebin ağyar olur ey mâh-ı tâbânım, neva, semai (Suiçmez, s. 78)
71. Kâr-ı nâle-i bülbül: Terennüm Subh-dem şah-ı gül enguş-i nemali mi-gired, maye hafif (Berlin).
72. Kapıldık bir frengî duhter-i şûh-i resen-bâza, hüseyini hafif (Hekimbaşı);
73. Kapıldım o şehin reftaresine, hicaz Semai (Berlin).
74. Kaydımız yok şiken turre-i canana ile, irak Beste (Berlin).
75. Keman cevri ni ol sirişk-i rüstem dilan çekmez, hüzzam zencir beste güfte Hasbi (Berlin).
76. Kim bî-vefâ diyen benim ol şehlevendimi, hüseyini, semai (Hekimbaşı);
77. Kimlerle meyân-ı beste-i âguş merâmıdır, nühüft nakş semai (Hekimbaşı+Berlin; 1774 Abdülbaki Kara İsmail);
78. Küşad-ı kare dil ukde-dar değmez mi, hüseyini semai (Berlin).
79. Lâle-zîn olsa yine çıksa safâ-yı semenin, bayatiaşiran, semai (Hekimbaşı);
80. Lebindir şehir-i hüsnün mi-furuşi, irak semai (Berlin).
81. Mahcubdur ol gonca-i adab, düğah semai (Berlin).
82. Meded öldürdü beni derd-i gamm-ı cânâne, buselik semai (Hekimbaşı+Berlin);
83. Mehcebinem güle ki hicrinle tamam oldu, buselikaşiran hafif beste (Berlin).
84. Mest eyleyen dili o civân sen değil misin, bayati, semai (Hekimbaşı);
85. Nezzâre-i hayretle bakan gülruh-ı yâre, hüseyini semai nakş müstezad (TF, Hekimbaşı);
86. Ne bu rençeş sana küstah nigâh eylemedim, segah zencir beste (Berlin).
87. Ne kadar nâzik ve ter dâhi olursa bedenin, bestenigar sakil (Hekimbaşı+Berlin);

88. Ne var bu mertebe ey şûh-ı bî-amân olacak, buselik beste zincir (Hekimbaşı+Berlin; Berlin mecmuasında Başçavuş Ağa yazmakla birlikte Hekimbaşı mecmuasında İsmail Çavuş yazmaktadır; III.Selim İsmail Ağa);
89. Nedendir çeşm-i fettânım, humayun hicaz humayun, semai güfte ve beste (Hekimbaşı+Berlin);
90. Nesim-âsâ açılısam ol gül-i ruhsâre bir kere, humayun çenber beste (Berlin).
91. Nev hevesdir ol tabib, eviçbuselik semai (Berlin).
92. Ni'şlesem ben de dil-i hastaya bilmem netsem, buselikaşiran semai (Hekimbaşı+Berlin);
93. Nice âh etmeyem ol nâze, arazbar semai (Hekimbaşı+Berlin);
94. Niçin ol şûh-ı cihânım göricek bilmez meni, buselik nakş semai güfte ve beste (Hekimbaşı+Berlin; III.Selim, Niçin ol şûh-ı cihânım göricek; Haşim Bey);
95. O gül-gonca dehen ey dil dahi, eviç beste (Berlin).
96. O güzel gözlerine kurban, Isfahan nakış (III.Selim)
97. O tıfl-i nâz-perverdem yetişmiş dil-rübâlanmış, muhayyer çenber beste güfte Dâniş (Hekimbaşı+Berlin);
98. O verd-i tâzeye vasf-ı femin benzedemem, muhayyer semai (Hekimbaşı+Berlin);
99. Ol âfetin revîş-i nâzikânesin, şehnaz semai güfte Nabi (Berlin).
100. Ol fitne-cûda hüsn ü behâ meşrebimcedir, bayatıaşiran, remel (Hekimbaşı);
101. Ol meh-i gülğün-ı kabâ âşûb-ı cân olmaktadır, hüseyini, devrirevan(Hekimbaşı);
102. Oldu tab-ı efken dile ruhsare, nühüft beste devrirevan(Berlin).
103. Rehgüzar-ı yare cular gibi aksam çağlasam, segah beste, devrirevan (Berlin).
104. Reng-i ruh elinle gül ateşlere düşmez, saba semai (Berlin).
105. Ruhin ki şermler eyler nikabı âb-u-zede, bayati nakış semai (Hekimbaşı+Suiçmez, s. 93; III.Selim);
106. Safa bahş-ı figân olmaz dil-i şûridemiz gülsüz, ısfahan çenber beste (Berlin).
107. Sahbâ-yı nâzı her nidem ol âfitab içer, muhayyer beste güfte Dâniş (Berlin).
108. Sana dil-i mâhtâbânım yakışdı, müstear semai (Hekimbaşı; III.Selim; Haşim Bey)
109. Sana ey mühr-i letâfet olalı, uşşak semai (Berlin).
110. Sanatla o şuhu düşürüb, eviçbuselik remel beste (Berlin).
111. Sînemdeki her dağ-ı gamın berk-i terindir, ırak muhammes beste (Berlin).
112. Sînemi deldi müjen okları tâ cânıma dek, muhayyer muhammes beste (Berlin).
113. Sûz-ı çeşmin kaçan uşşâka nâz etmek murâd etse, hüzzam semai güfte ve beste (Hekimbaşı+Berlin);
114. Sûzişim âteş-i ruhsâre cânândan sor, saba berefşan beste (Berlin).
115. Şarâb-ı la'l-i neşât-i sebbûye sığmaz, bayati semai (Berlin).
116. Tûl-i emelde kaldı gönül zülf-i yârile, hüseyini, semai (Hekimbaşı; 1774 Abdülbaki hüseyini, usul ve besteci belirtilmemiş);
117. Tuttu feleği ve lüle-i nâle ve âhım, ırak muhammes beste (Berlin).
118. Ümidim var visâlınden benim cânım açılmazsın, saba, devrirevan, güfte-i Sa'di (Hekimbaşı);
119. Yâre nazar-ı rağbete şâyân nelerim var, mahur müstezad beste güfte Dâniş (Berlin);
120. Yârin bilurem bezmimize rağbeti vardır, acemaşiran semai (Hekimbaşı+Berlin);
121. Ziyâde etme eltâfı râkibe müptelâlardan, bayati semai (Berlin).
122. Zuhûr eden peyâm-ı vaslıdır ol la'l-i nâbımdan, bayati devrirevan (Hekimbaşı).

Yukarıdaki listede bulunan 48 beste Hekimbaşı mecmuasında var, bunun anlamı besteciliğe ve şiir yazmaya çavuşluk zamanında başlamış demektir, bir hayli üretken bir bestecidir. Hekimbaşının onun bestelerine değer verdiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Hekimbaşı mecmuasında kayıtlı bestelerin çoğu (22’si hariç), kendi mecmuasında da yer almaktadır. Daha sonra 70 bestesi sadece Berlin mecmuasında var, Hekimbaşında yoktur, bu onun besteciliğe çavuşluktan sonra da devam ettiğini göstermektedir, bu besteleri çavuşluktan sonra ağalık esnasında yapmış demektir. Üç mecmuada toplam 122 bestesinin kaydedilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu liste 1760-1780 yılları arasındaki bestelerinden bir kısmını gösteriyor, bestelerinin tamamı için diğer güfte mecmualarını da araştırmak gerekir. Mesela Haşim Bey mecmuasında (Duran, 2019) bir bestesi İsmail Efendi adıyla kaydedilmiş olması, artık kendisinin saraydan ayrıldıktan sonra bazı bestelerinde ününün devam ettiğini ve Efendi olarak anıldığını göstermekle birlikte, İsmail Ağa adına başka besteler de kaydedilmiş olması uzun soluklu bir çalışmanın gerekli olduğunu göstermektedir. Bu listede görebildiğimiz sadece ortak olan beş tanesini belirttik. Hânendelikten daha çok bir saz çaldığı, mecmuasında “hânende” olanları belirtip, kendisini bu şekilde tanımlamamasından çıkarabiliriz. Şamlı Selim’in *Sazende* (1905, s.86, 134, 174) mecmuasında bestelediği bazı saz eserlerinin yayınlandığı görülmüştür.

Mecmuada yer alan maye makamında kâr bestelemiş olan Başçavuş İsmail Ağa, şair ve bestecidir, şiirlerinde Azeri ağzı görülmesi, Azeri veya Doğu Anadolu kökenli olduğuna işaret sayılabilir. Mahlas kullanmaması “söz şairi” olduğuna işaret eder. Hacı Abdülkadir, Acemler, Nasuhpaşazade, Hafız Post, İtri gibi öncü Klasik müzik; “Avurdu Delik” lakaplı IV. Murad dönemi mehter bestecilerinden birinin bestesini bilmesi hem Klasik müzik ekolüne bağlı hem de askeri müzik bilen bir besteci olduğuna; Bununla birlikte minyatürlere çıkarılan bir ihtimale göre tanbur (veya çöğür) çaldığı söylenebilir. Sultan Veled’in Mevlevi ayinini kaydetmesi Mevlevi muhibbi olmasına işaret sayılabilir. 1774 tarihli Hafız Abdülbaki Mevlevi’nin Mevlana Müzesi Ktp, Gölpınarlı yazmaları, no.81’de bulunan güfte mecmuasında bir kaç bestesinin kaydedilmiş olması da buna işaret sayılabilir (Soysal-Arslan 2014: 76-86).

Yukarıda listelenen bestelerden sadece birinin aynı zamanda bir mecmuada Kara İsmail Ağa’ya ait olarak kaydedilmesi, hangisine ait olduğu konusunda şüphe uyandırmaktadır (Kimlerle meyân-ı beste-i âguş merâmıdır, nühüft nakş semai, Hekimbaşı+Berlin’de İsmail Ağa; 1774 Abdülbaki’de Kara İsmail). Konunun kesinleştirilmesi için daha fazla kaynak üzerinde araştırma yapmak gerekmektedir.

Başçavuş İsmail Ağa'nın Şiirleri

Güfte mecmuasının yazarı bestekâr Başçavuş İsmail Ağa'nın aynı zamanda bir şair olduğunu yine kendi mecmuasından öğrenebiliyoruz. Şiirlerinde görülmediği için mahlas almamış bir şair olduğu, şiirlerini genellikle bestelemek için yazdığı anlaşılmaktadır. Günümüzde bu tür şiir yazarlar edebiyat çevresinde “güfte şairi” veya “söz yazarı” gibi adlandırılmaktadır. Bu sebeple şair biyografilerinde ismine rastlanmamış, biyografi kaynaklarında da şiir yazdığı belirtilmemiştir. Hekimbaşı ve Berlin mecmualarında rastlandığına (Hekimbaşı-Kılıç 2013: s. 1330; Başçavuş İsmail Ağa *Mecmua-yı Güfte*, Berlin Staats, s. 84) göre besteciliği gibi şiir yazmaya da 1760'dan önce başlamıştır. Her iki mecmuadaki mahlas görülmeyen ancak “güfte-i İsmail Çavuş Ağa” kaydı bulunan şiirler yedi (7) adettir:

Beni sâyen gibi üftâde iden serv ü balâsın/ Amân amân ber vey/ Var ise sen kaddi tubâsın
(Bestenigar Semai güfte ve beste Başçavuş İsmail Ağa: Berlin, s. 194)

Gam-ı firâka düşeliden figan-u zârın ile / Neler çeker bu gönül derd-i intizârın ile / Terahhum eyle meded-güş edüb şikâyetimi / Amân o çeşm-i sîyehden o gamzekârın ile (Buselik Semai güfte ve beste Başçavuş İsmail Ağa: Berlin, s. 144)

Gülşen-i hüsnünde hezârın sevdim sevdiğim / Bu hüsn ü letâfetle bahârın sevdim / Vây sen meni bilmez misin ben sana çâker olam/ Sen meni bilmez misin men sana hayrân olam yâr yâr/ Âşıkınım sürme meni bâğından mükerrer / Hem çeşmini hem hatt-ı izârın sevdim (Humayun nakş semai güfte ve beste Başçavuş İsmail Ağa, Berlin, s. 84; Kendisine ait şiirlerden sadece bu bestesinin Hekimbaşı mecmuasında bulunması şiir yazmağa çavuşluk döneminde, 1757'lerde başladığını göstermektedir).

Gülşende nidem gülse o gül-gonca dehânım Bülbül gibi eflâke çıkar ah u figânım Yakmam ne kadar olsa da hüsnile müselleme / Sen dilberi gördükçe gelür ağzıma, (Hüzzam Semai Küçük Salih Çavuş Ağa güfte İsmail Başçavuş Ağa: Berlin, s. 161)

Nedendir çeşm-i fettânım/ Kurutdun cevriye kanım, Benim ey mâh-tâbânım/ Amân amân hançerinden/ Firâkınla gözüm pür-nem/ Rakibi eyledin mahrem/ Beni şâd etmedin bir dem/ Amân amân hançerinden/ Sezâ mıdır bu istiğnâ/ Gammınla ağlarım tenhâ/ Kalursam böyle vâveylâ/ Amân amân hançerinden/ Görürsün çeşmim yaş imiş/ İşaret göz ü kaş imiş/ A zâlim bağrın taş imiş/ Amân amân kanlı hançerinden (Humayun Semai güfte ve beste İsmail Başçavuş Ağa: Berlin, s. 95)

Niçün ol şah-ı cihanım görücek bilmez beni/ Ağladır ki men gülüm o zalim güldürmez beni/ –

nakarar- Pek cefakardır pek sitemkardır/ Gamzesi hunhardır canım canım canım -2- Ah men sevmişim yahşi yaman hicrinle halim pek yaman -2- Dad ey dad ey dad ey dad ey yar ey yar ey yar ey yar ey aman, Aşkınile bu gözlerim derdin ile didelerim -2- Hun ile doldu ömrüm senin – bend-i sani- Bakışı yakar yürek eylemesün kimse dilin Efendim ol nesl-i melek bağışlar öldürmez mi Pek cefakardır –ila ahirih- (Buselik Nakş Semai güfte ve beste İsmail Başçavuş Ağa: Berlin, s. 143).

Sûz-ı çeşmin kaçan uşşâka nâz etmek murâd etse/ Gönül hamuş-i yâle niyâz murâd etse/ Yapar dilhasta hicrânının elbette dermânın/ Dem-i vuslatta yâri ser-firâz etmek murâd imiş (Hüzzam Semai güfte ve beste İsmail Başçavuş Ağa: Berlin, s. 161)

Mahlas kullanmaması, Divan'ının bulunmadığını, bu durum ise Divan şairleri tezkirelerinde yer almamasının sebebidir. Başçavuş İsmail Ağa kendi şiirleri dışında Dâniş (5), Hıfzi, Rahmi, Hasbi, Nabi'nin şiirlerinden besteler yapmıştır. Meşhur XVII.yy şairi Nabi dışında XVIII.yy içinde bir kaç Hıfzi, Rahmi mahlaslı şair vardır, hangileri olduğu özel araştırma gerektirmektedir. Hasbi ise Kethüda Ebubekir Hasbi (d.1738-ö.1800) olmalı.

Mecmua-i Güfte'nin Yazım Tarihinde Son Söz: 1780

Berlin Kütüphane kataloğunda yazmanın 17. Yüzyıla ait olduğu tespiti yapılmıştır. Fakat bu tarihlendirme mecmuanın içeriğine uymamaktadır.

Hızır Ağa “müsebba” usulünü 1740'larda icat etmiş, yazıya 1777 yılında geçirmişti. Tam da bu sıralarda “Başçavuş İsmail Ağa”, onun icat ettiği “müsebba” usulünde “Esrar-ı hattınla dili medhuş idebilsem” bestesini yaptı (Başçavuş İsmail Ağa, 1780: 45). Müsebba usulünde bu eserin 1757-1767'lara tarihlenen (Kılıç 2017: 1433) Hekimbaşı mecmuasında olmaması, hem Hızır Ağa'nın eserinin tarihlendirmesine (Uslu, 2009: 39), hem Başçavuş İsmail Ağa'nın eseri bestelediği zamana hem de hayatına ışık tutmaktadır.

Eserde arazbarbuselik, şevkefza, evcara, suzidilara gibi III. Selim tarafından 1780'dan sonra icat edilen 18 makamdan (Uslu, 2019: 470) hiçbirinin olmaması eserin tahminen, 1780 yılı civarında yazılmış olduğunu göstermektedir. Bu tespitlere göre Başçavuş İsmail Ağa, 1789 azil olayından yaklaşık en az 10 yıl öncesinde, ağa olduğu sırada kendi güfte mecmuasını yazmıştı. Bu tarihlendirmeyi destekleyen bir başka nokta, yüzyılın sonlarında ortaya çıkan dilâviz, dildar, gülrûh, hisarkürdi ve rûhefzâ gibi Nasır Dede'nin icat ettiği makamların olmamasıdır (Nasır Dede, 1794 tarihli eserinde bu makamlardan söz eder: Başer, 2013: tür. Yer.).

Eviçbuselik makamı konusuna değinecek olursak 1777'ye tarihlendirilen Hızır Ağa edvarında eviçbuselik makamının olması (Uslu, 2009: 64), Hekimbaşı güfte mecmuasında “fasl-ı eviç”de kaydedilen bir eserin “eviç maa buselik” kaydıyla görülmesi (Hekimbaşı- Kılıç, 2013: 378, s. 1687, 1714, 1715; Bunlardan biri İsmail Çavuş'a aittir), makam tablosu yapanlarca eviçbuseliğin görüldüğü, Popescu-judetz'e göre Tanburi Artin'de kaydedilmesinin dikkate alınmasıyla (Popescu-judetz, 2007: 100), 1740'lardan sonra eviçbuselik makamının bilindiği anlaşılır. Ancak bestelerde yaygınlaşması biraz zaman almış gibi görünmektedir. Buna Nasır Dede'nin eviçbuselik için yeni icat makamlardan olduğunu söylemesi (Başer 2013: s. 184-185) makamın 18.yy ortalarında kullanılmaya başlandığını, seyrinde estetik değeri yüzyılın sonlarında bulmuş olabileceğini gösterir.

Ayrıca Başçavuş İsmail Ağa'nın güfte mecmuasında 18.yy bestecilerinden Zaharya ve Haham'ın bestelerinin bulunması gibi tespitler bu güfte mecmuasının 18.yy ikinci yarısında yazıldığını desteklemektedir.

Bu tarihlendirme görüşünü destekleyen bir başka bilgi de içinde barındırdığı minyatürlerdir. Güfte mecmuasındaki minyatürler, resim sanatına daha yakın olan “tasvir dönemi” anlayışıyla yapılmıştır (Minyatür sanatının resme doğru biraz değişime uğradığı bu döneme ve Hızır Ağa'nın da kullandığı bu kelimededen hareketle Metin And, 18.yy son çeyreğine “tasvir dönemi” der: Uslu 2009: 46; And 2002: 100).

Sonuç olarak Başçavuş İsmail Ağa'nın Mecmua-i Güfte'si yaklaşık olarak 1775-1780 arası, yani 18. Yüzyılın son çeyreğinin başlarında yazılmış demektir.

SONUÇ

Bu makalede incelenen *Mecmua-i Güfte*, Berlin Staatsbibliothek Kütüphanesindeki “Ms. Or. Fol. 3370” nolu kayıt altında bulunan bir yazmadır, düzenlenişine göre “tam bir güfte mecmuası” sınıfına girmektedir. Bu makalede güfte mecmuasının incelenmesi sonucu Türk müziği tarihine katkı sağlayacak bazı tespitler ortaya çıkarılmıştır.

Yazma, şair ve Türk müziği bestecisi Başçavuş İsmail Ağa'ya ait bir *Mecmua-i Güfte*'dir, fasıl mecmuasıdır.

Eserin yazarı bestekâr Başçavuş İsmail Ağa, 1730? - 1800 yıllarında yaşamış bir müzisyendir. 1760'larda “çavuş” iken şiirleri ve besteciliği ile ön plana çıkmıştır. İlk ünlene bestelerinden biri, çağdaşı şair Süleyman Dâniş'in (1714-1775) bir müstezadıdır, çavuşluk döneminde yaptığı bir

beste olmalıdır (Hekimbaşı-Kılıç 2013: 377). Tanburi Dilhayat (1710?-1785?), Bekir Ağa gibi yüzyılın önemli bestecileriyle yakından tanışıyordu. Yine aynı dönemde kendisinin de yazdığı bir şiiri bestelediği görülür. Şiirlerinde mahlas kullanmamış, şiirlerini bestelemek için yazmıştır. Hekimbaşı onun birçok bestesini kaydetmiştir. Şiirlerinden birini besteleyen Küçük Salih Ağa ile yakınlığı anlaşılmaktadır. Yine Kemani Hızır Ağa'nın icadı olan müsebbâ usulünde rastlanan ve bugüne kadar tespit edilen tek beste İsmail Ağa'ya aittir. I. Abdülhamid (salt. 1774-1789) döneminde 1775-1780 yılları arasındaki bir tarihte Mecnua-yı Güfte'sini yazdı. Mevlevî muhibbi idi. 1788'de cebecibaşı oldu, III. Selim padişah olduğu zaman 1789'da görevinden azledilmiş olması, Abdülhamid etrafında bir müzisyen olmasıyla veya hastalanmış olmasıyla bir ilgisi olabilir. Çünkü Başçavuş İsmail Ağa, 1800 yılında vefat etmiş, Haydarpaşa mezarlığına gömülmüştür. Bu inceleme sırasında Başçavuş İsmail Ağa'nın 122 bestesi, 7 şiiri tespit edilmiştir. Başçavuş İsmail Ağa'nın aynı zamanda "Kara İsmail Ağa" lakabıyla birlikte E. R. Üngör'ün *Güfteler Antolojisi*'nde bestelerinden bazıları kaydedilmiştir (Üngör, 1981: s. 980, 1126, 1204), ancak bunun bir karıştırma olması mümkündür, incelenmelidir.

Başçavuş İsmail Ağa'nın Berlin'de bulunan *Mecnua-i Güfte*'si 39 fasıldır, fasıl başlarında şair Sami Efendi'nin kâr-ı nâtik şiirinin beyitleri yazılmış olduğu, içerdiği makam, usuller, minyatürler ve diğer özellikleri Başer'in makalesinde işlenmiştir. Fasıl başlıklarından sünbüle ve uzzalda hiçbir beste kaydı yapılmamıştır. Mecnuadaki altı tasvirden birinde, bir gurup halinde saz eğitimi (s. 153) tasvirinde hocanın önünde güfte mecnuası da görülmektedir, bu kişi Başçavuş İsmail Ağa olabilir. Metin And'ın "tasvir dönemi" olarak tanımladığı 18.yy ikinci yarısına ait minyatürlerdir. Tasvirlerin yapılış zamanının da desteklediği gibi güfte mecnuası 18.yy ikinci yarısında, muhtemelen 1775-1780 yılları arasında bir tarihte yazılmıştır.

Güfte mecnuası Türk Klasik Müziği Dönemini temsil eden beste ve müzik biçimlerinden oluşmaktadır. Arapça, Farsça güfteler yer almaktadır. Avurdu Delik gibi 17.yy askeri müzik bestecileri; Hacı Abdülkadir, Acemler, Hafız Post, İtri gibi klasik müziğin önemli bestecileri; Esad Efendi, Bekir Ağa gibi 18.yy'ın ilk yarısına; Dilhayat gibi 18.yy'ın ikinci yarısı saray müzisyenleri; Zaharya, Haham gibi 18.yy gayr-i müslim bestecileri güfte mecnuasında görmek eserin yazıldığı yüzyılı desteklemektedir. Bu bestecilerden özellikle Dilhayat'ın hayatı ile ilgili önemli tespitlere imkân sağlamaktadır. Tanburi Dilhayat, İsmail Ağa ve şair Süleyman Dâniş ilişkisi, 1740'da öldüğü sanısının (Behar, 2022) aksine Tanburi Dilhayat'ın 1785-90'larda ölmüş olabileceği tahminine zorlamaktadır.

Mecmua-i Güfte şair Dâniş'in şiirlerini de barındırmaktadır. Yapılan karşılaştırmalarda bazı şiirlerinin Divan'ında görülememiş olması, bazı şiirlerini Divan'ına almamış olduğunu düşündürmektedir.

Bu makalede bestekâr Başçavuş İsmail Ağa'ya ait ve 1775-1780 yılları arasında yazılmış olduğu tahmin edilen Berlin 3370 nolu *Mecmua-i Güfte*'den daha fazla yararlı bilgiler elde etmek için üzerinde sistematik müzikoloji yöntemiyle tamamının daha ayrıntılı bir şekilde, akademik yöntemlerle ele alınması faydalı olacaktır. Kendisine teşekkür borçlu olduğum değerli hocamız Prof. Dr. Yaşar Aydemir Bey'in bir an evvel bu mecmuayı yayınlamasını ümit ediyorum.

KAYNAKLAR

- And, M. (2002). *Osmanlı tasvir sanatları I*, İstanbul YKY yay.
- Başçavuş İsmail Ağa (1780). *Mecmua-yı güfte*. Germany Berlin Staatsbibliothek Kütüphanesi, Ms. Or. Fol. No.3370.
- Başer, F. A. (2013). *Abdülbaki Nasır Dede'nin Tedkik u tahkik'i*. İstanbul, Üniversite yay.
- Başer, F. A. (2017). Minyatürlü bir güfte mecmuası. *M.Fuad Köprülü Kasım 2016 Türkiyat Sempozyumu*. İstanbul, s. 125-164
- Behar, C. (2022). *Kadim ile cedid arasında III.Selim döneminde bir mevlevi şeyhi Abdülbaki Nasır Dede'nin musiki yazmaları*. İstanbul YKY yay.
- Birgören, H. (2005). “Dâniş Divanında bir manzume gazel mi, murabba mı”. *İlmi Araştırmalar dergisi*. 19: 36-41
- Duran, F. N. (2019). *Haşim Bey'in güfte mecmuası*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi SBE.
- Esad Efendi (2015). *Esad Efendi'nin Atrabul-asar Çevirisi*. Haz. Recep Uslu. İstanbul Özel yay.
- Hekimbaşı- Kılıç. (2013). *Mecmua-yı Letaif adlı güfte mecmuası*. Haz.Erdal Kılıç. Doktora tezi, İÜ SBE.
- Kılıç, E. (2017). “Hekimbaşı edvarının sistematik müzikoloji açısından incelenmesi”. *Rast müzikoloji dergisi*, 5/ 1: 1430-1446.
- Kurnaz, C. –Aydemir Y. (2013). “Mecmualara hangi sorular sorulmalıdır”. *Turkish Studies*, c. 8/1: 51-64. Edebi açıdan metodoloji konusunda yazılanlar alanda çalışacaklara yön verecektir: Mustafa Çıpan, *Derviş Avni Güfte Mecmuası*, Konya 2000, Giriş; Yasemin Çelik, “Osmanlı Şarkı Güftelerinin Dil Araştırmalarında Malzeme Olarak Değeri”, *Prof. Mine Mengü Adına Türkoloji Sempozyumu Bildirileri*, Adana 2012, s. 589-598; Ahmet Tanyıldız (2012), “Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21: 224-239; Müzikoloji açısından metodoloji bk: Uslu, 2001.

- Mehmet Süreyya Bey (1988). *Sicill-i Osmanî*, I-III, İstanbul Tarih Vakfı Yurt yay.
- Popescu-judetz, E. (2007). *A Summary catalogue of the Turkish makams*. İstanbul Pan yay.
- Soysal, F.- Arslan, M.U. (2014). “1774 tarihli Hafız Abdülbakiye ait güfte mecmuasının incelenmesi”. *Rast Müzikoloji Dergisi*. 2/1: s.68-88.
- Suiçmez, H. (2013). *19. YY’ın ilk yarısında yazıldığı tahmin edilen bir yazmadaki güfteler üzerine bir çalışma*. Yüksek lisans tezi, MÜ SBE.
- Şamlı Selim (1905), *Sazende: Makamat-ı Mûsikîyemizin Peşrev ve Saz Semailerî*, İstanbul Şamlı Selim yay.
- Uslu, R. (2001). “Güfte mecmuaları nasıl incelenmelidir, Türk müziği eğitim tarihinde güfte mecmuaları ve inceleme esasları üzerine tespitler”. *Müzikte 2000 sempozyumu* (haz. Gökten Ay), Ankara: Kültür Bakanlığı yay., s. 158-168
- Uslu, R. (2009). *Saraydaki kemancı Hızır Ağa ve müzik teorisi*. İstanbul: Özel Çengi yay.
- Uslu, R. (2015). *Mustafa Itri Buhurizade panoraması*. Germany Saarbrücken Türkiye Alim yay.
- Uslu, R. (2019). “Sultan III. Selim'in terkip ettiği makamlar problemi”. *Türk Musikisi Atlası*. Ankara Yeni Türkiye yay., c. 1, s. 455-473
- Uslu, R. (2020). “Güfte mecmualarında bu müzik eseri kimin problemi ve müzikolojik bir metot önerisi”. *Yegah Müzikoloji Dergisi*. 3/2: 137-153
- Uslu, R. (2022). “Hızır Ağa'nın müsebbba usulünde tespit edilmiş tek beste”, 2022, yayıma hazır makale.
- Üngör, E. R. (1981). *Güfteler antolojisi*, İstanbul Eren yay.
- Yeşilçay, T. (2005). *Türk Musikisinde Zaharya Ve Eserleri*, Yüksek Lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

This article's name is the compositions of sergeant Ismail Agha and some findings from his the lyric manuscript (Berlin 3370). My first article questioning the methodology of musicology and addressing the importance of making use of lyric manuscripts for the history of music, was published in 2001. After this publication, thesis, article, research topic catalogs were made about these lyric books, which were directed by many people. Thanks to the studies on this subject, it has been seen that Turkish music sources, including lyric books, are available in the archives and libraries of different countries. Lyric books, which have the same importance for the history of Turkish music as well as for the history of Middle East music, deserved to be an increasing focus

of attention. This article was created by examining a lyric manuscript given to me in 2013 by PhD Yaşar Aydemir, Professor of Turkish Language and Literature at Gazi University. At first, this lyric book was interesting because of the new style miniatures it contained. The new style miniatures in it were the first sign that the lyric book was important. This manuscripts show us that it was made after 1775 years, probably in the reign of Sultan Abdulhamid I. This lyric book, which is the subject of the article, has been examined with the qualitative research method. The original manuscript of the lyrics book is from the Berlin Staatsbibliothek Ms. or. Fol. It is located at 3370. The manuscript in the library record is 210 pages. The author of the manuscript and the date it was written are uncertain. It has been identified as a work written in the 17th century. A more specific date has not been identified in it. In the first review in this article, it was tried to reveal when the journal was written and by whom it might have been written, using the systematic musicology method. Among the first detected findings, we can count the following: It was seen that two of the 39 makams that make up the index of the manuscript were not recorded in the lyrics. These are sümbüle makam chapter and uzzal makam chapter. Each page is gold framed. At the beginning of the lyrics, the maqam, the tempo and the composer are often mentioned. Six pages have the new style miniatures of music. Suddenly, when I tried to conclude these and many other determinations as an article, I saw that a research paper by Basher was published in a journal. I removed the general findings from the article I prepared and re-edited my article based on different findings. In this article, the person who wrote the lyrics magazine and the year of its writing were specifically questioned. Among the results found, it was revealed that the author was Ismail Agha, who died in 1800, and that he might have written his lyric book in the 1780s, for various reasons. The 17th century record in the Berlin library record is not correct, it must be the second half of the 18th century. Among the important findings supporting the determination of the writing date of the journal are the following findings: 1-Majmua was written during the youth of Nasır Dede and the principedom of Sultan Selim III, but none of the makams he invented after 1780. 2- In the majmua, there are evicbuse makam compositions from the new makams of the mid-18th century, which Nasır Dede called new that cedit. 3-In comparison with the Hekimbashi's majmua, which was determined to have been written in 1767, it was seen that some of the same composers were registered as sergeants in the Hekimbashi journal while they were recorded as aghas in the other journal. This finding shows us that the manuscript of Berlin Library no. 3370 was written after 1767. 4-In the majmua of Ismail Agha (Berlin no.3370) has the compositions of a couple Ismail Agha and all Ismail Agha

are not the same person. 5-Hizir Agha wrote about his new invention of the musebba usul in his work dated 1777. Hatem of Akovali stated the name of this new musebba usul in a poem in his Divan. There is a composition in the musebba usul style in this lyric collection. Thus, it is understood that there is a relationship of acquaintance and historical closeness between the writer of the journal and Hızır Agha. Composer and lyric book owner Ebubekir Agha, who died in 1759, and the author of the magazine, Chief Sergeant Ismail Agha, have a familiar relationship, such as being a music student. In conclusion, this article proposes that composer Chief Sergeant Ismail Agha is the author of Berlin's lyric book in no.3370 and that it was compiled in 1780. Also Chief Sergeant Ismail Agha knew Hizir Agha, Poet Akovali Hatem and Ebubekir Agha.